

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 193/2013-56

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. júla 2013 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka prerokoval sťažnosť E. F., T., zastúpenej advokátskou kanceláriou B., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom advokáta JUDr. J. B., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 6 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5 CoP 42/2012 z 31. júla 2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva E. F. podľa čl. 17 ods. 1 a 6 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5 CoP 42/2012 z 31. júla 2012 porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5 CoP 42/2012 z 31. júla 2012 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť E. F. trovy právneho zastúpenia v sume 489,08 € (slovom štyristoosemdesiatdeväť eur a osem centov) na účet jej právneho zástupcu do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. decembra 2012 doručená sťažnosť E. F., T. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátskou kanceláriou B., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom advokáta JUDr. J. B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 6 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 CoP 42/2012 z 31. júla 2012 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka bola 4. apríla 2011 prevzatá bez jej súhlasu do ústavu zdravotníckej starostlivosti – Psychiatrickej nemocnice vo V. Okresný súd Nitra (ďalej len „okresný súd“) uznesením č. k. 24 Pu 8/2011-11 zo 6. apríla 2011 vyslovil, že k prevzatiu sťažovateľky do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov. Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 6 CoP 28/2011-54 z 21. júla 2011 tak, že uznesenie okresného súdu č. k. 24 Pu 8/2011-11 zo 6. apríla 2011 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Okresný súd vo veci opätovne rozhodol uznesením č. k. 24 Pu 8/2011-122 zo 17. mája 2012 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“), ktorým vyslovil, že k prevzatiu sťažovateľky do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov. Proti uzneseniu okresného súdu podala

sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením, ktoré sťažovateľka sťažnosťou na ústavnom súde napadla.

Sťažovateľka v sťažnosti uvádza: «Hlavným dôvodom pre podanie môjho odvolania bola tá skutočnosť, že nebol naplnený žiadny zo zákonných predpokladov v zmysle § 6 ods. 9 zák. č. 576/2004 Z. z. a teda neboli naplnené podmienky pre postup mojej nútenej hospitalizácie bez môjho súhlasu...

Proti mojej vôli a bez môjho súhlasu som bola umiestnená v zdravotníckom zariadení, čo poškodilo moju česť a dobrú povesť... Napadnuté rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci...

Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti upravuje práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Podľa § 6 ods. 1 cit. zákona „ošetrojúci zdravotnícky personál je povinný informovať o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, o možnostiach voľby navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti.“...

Podľa § 6 ods. 9 písm. d) vyššie cit. zákona, „Informovaný súhlas sa nevyžaduje v prípade ambulantnej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá v dôsledku duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu.“...

V konaní nebolo preukázané, že by som trpela duševnou chorobou ako ani mala akékoľvek duševné príznaky. Takisto nehrozilo vážne zhoršenie môjho zdravotného stavu...

Informovaný súhlas z mojej strany nebol daný takisto nepatrím medzi osoby, pri ktorých sa informovaný súhlas nevyžaduje. Bola som zadržaná v ústave napriek môjmu nesúhlasu. Do ústavu som prišla dobrovoľne dňa 4. 4. 2011 spolu s matkou, napriek tomu, že k tomu nebolo dané odporúčenie ambulantným psychiatrom (MUDr. M.). Odporúčenie bolo zaobstarané dodatočne dňa 5. 4. 2011...

Z mojej zdravotnej dokumentácie jednoznačne vyplýva, že moje agresívne správanie smerovalo iba voči mojej matke ako osobe, ktorá ma oklamala za účelom môjho umiestnenia v ústave proti mojej vôli. Voči žiadnej inej osobe sa neprejavilo nekomfortné správanie z mojej strany. Uvedené vyplýva aj zo správy môjho ošetrojúceho lekára

MUDr. M. M.:... „počas hospitalizácie sa s výnimkou dňa prijatia správala primerane, bola bez prejavov agresivity a iných závažných porúch správania. U menovanej sa nejedná o závažné duševné ochorenie, počas ktorého by trpela stavmi nepričetnosti.“...

Krajský súd v Nitre v napadnutom rozhodnutí konštatoval (cit): „Prvostupňový súd správne vyhodnotil že u osoby, ktorá bola prevzatá, boli v čase jej prijatia prítomné také symptómy, ktoré umožnili bez pochybností urobiť záver o tom, že je namieste považovať jej prevzatie za zákonné a opodstatnené. Uvedený záver súd správne opieral o vyjadrenie „primárnu“ diagnostiku MUDr. I. V čase prevzatia teda existoval minimálne dôvod, ktorý spočíva v existencii príznakov duševnej poruchy a z diagnostiky odborníkov podieľajúcich sa na jej prevzatí a odporučení odôvodnili záver, že ak by k takémuto prevzatiu neprišlo, hrozilo by vážne zhoršenie zdravotného stavu, čo v konečnom dôsledku bolo aj konštatované vo vyjadreniach MUDr. I. a MUDr. M.“...

Uvedením konaním došlo k porušeniu môjho práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces. Jedným z vykonaných dôkazov bolo aj písomné prehlásenie MUDr. M. Súd sa uspokojil s takouto verziou napriek tomu, že bolo navrhnuté jej vypočutie ako svedka. Nakoľko táto skutočnosť je rozhodujúcou pre celé konanie, namietam nevykonanie dôkazu vypočutím svedka, na základe ktorého by došlo k objasneniu významných skutočností.

Základným princípom tvoriacim súčasť práva na riadny proces (článok 46 ods. 1 Ústavy SR, článok 6 ods. 1 Dohovoru) a vylučujúcim ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť spôsobom zakotveným v ust. § 157 ods. 2 O. s. p. (I. ÚS 243/07)...

Esenciálnymi podmienkami zákonnosti zadržania je existencia duševnej choroby pacienta, ktorá vyvoláva nebezpečné správanie pacienta, pričom medzi chorobou a nebezpečným konaním musí byť vzťah príčiny a následku. Samotná prítomnosť duševnej choroby bez iného nie je dôvodom pre nútené zadržanie...

Spoľahlivé preukázania naplnenia oboch podmienok (duševná choroba a nebezpečnosť) môže byť v praxi obtiažne. Čo máme rozumieť pod „duševnou chorobou“? ESLP v rozhodnutí Winterwerp v. Holandsko (1979) rovnako ako v rozhodnutí ASHINGDANE v. Spojené kráľovstvo (1985) konštatuje, že Dohovor neuvádza, čo sa má rozumieť pod slovami „duševne choré osoby“ (unsound mind person). Tento výraz podľa

ESLP nemôže mať konečnú interpretáciu a je prirodzené očakávať, že sa bude vyvíjať súčasne s vývojom psychiatrie ako vedy. ESLP k vymedzeniu pojmu pristupuje negatívnym spôsobom, keď hovorí, že skutočnosť, že sa osoba správa v rozpore so spoločensky zaužívanými štandardami, je zvláštna a má nezvyčajné zvyky, ktoré vzbudzujú pohoršenie ešte samo o sebe neznamena, že trpí duševnou poruchou (Winterwerp v. Holandsko (1979), ASHINGDANE v. Spojené kráľovstvo (1985))...

Vo vzťahu k vzájomnej prepojenosti choroby a nebezpečnosti Ústavný súd SR vo svojom rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 79/93 vyslovil názor, že(cit): „Preto obmedzenie osobnej slobody nemôže byť samozrejmosťou vždy, keď sú na to zdravotné dôvody. Len vtedy, keď spoločenský záujem preváži nad záujmami chorého, Ústava SR a v súvislosti s jej ustanoveniami zákonom o starostlivosti o zdravie ľudu a Občiansky súdny poriadok dovoľuje obmedziť osobnú slobodu chorého bez jeho súhlasu, či dokonca proti jeho výslovne prejaveneému nesúhlasu.“...

Na inom mieste svojho rozhodnutia Ústavný súd SR pokračuje (cit): „Na dôkaz splnenia tejto podmienky (ochorenia) nestačí tvrdenie osoby, alebo osôb domáhajúcich sa prevzatia iného do ústavnej starostlivosti bez jeho súhlasu. Súd musí zistiť, či k prevzatiu došlo preto, lebo chorý naozaj ohrozil seba alebo svoje okolie spôsobom, ktorý je dostatočne závažný na to, aby sa obmedzila osobná sloboda a musí sa vykonať aj výsluch chorého a ošetrojúceho lekára.“...

Ohrozenie nemôže mať latentný charakter, resp. mať podobu potenciálneho prejavu, ktorý môže byť neskôr vyvolaný chorobou. Ohrozenie musí byť bezprostredné a aktuálne, len takýto stav nebezpečenstva vyvolaný duševnou chorobou je dôvodom na zadržanie pacienta...

ESLP v prípade Shulepova v. Rusko (2009) konštatoval, že obmedzenie osobnej slobody považovanej za duševne chorú musí byť v súlade so zmyslom článku 5 ods. 1 Dohovoru s cieľom vyjadreným v písm. e), ktorý zabraňuje pozbaveniu osôb osobnej slobody svojvoľným spôsobom. Na základe toho súd vyslovil, že vzhľadom k ustálenej judikatúre, osoba nemôže byť vyhlásená za duševne chorú a pozbavená osobnej slobody, pokiaľ nie sú splnené uvedené podmienky: (i) osoba sa preukázateľne javí ako duševne chorá a súčasne (ii) stupeň alebo druh duševnej poruchy si vyžaduje nútené obmedzenie a súčasne (iii) odôvodnenosť ďalšieho obmedzenia závisí na pretrvávaní tejto poruchy.

V prípade dvoch základných znakov detencie je nevyhnutné analyzovať aj motív zadržania pacienta. Je ním snaha „ochrániť“ chorú osobu, prinavrátiť jej zdravie, alebo ním je snaha chrániť okolie pred nebezpečným správaním chorej osoby? Je daný motív „liečebnej“ povahy alebo „bezpečnostnej“ povahy? Oba motívy sú vzájomne prepojené, avšak prioritu má mať ochrana spoločnosti pred nebezpečným správaním pacienta. Prevalencia liečebného dôvodu by mohla zasahovať do práva na súkromie pacienta...

Je nepochybné, že koniec vety, ktorá sa nachádza v § 6 ods. 9 písm. d) zákona o zdravotnej starostlivosti („ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu“) svojou voľnou formuláciou vytvára priestor na veľmi širokú interpretáciu tohto ustanovenia v praxi.

Slovenská úprava neobsahuje výpočet psychických chorôb, ktorých prítomnosť odôvodňuje nútené zadržanie. Ani pojem „duševná porucha“ nie je v zákone pre účely nútenej hospitalizácie stanovený...

Napadnuté rozhodnutie považujem za svojvoľné a nemajúce oporu v zákone. Krajský súd považoval vykonané dokazovanie za úplné, čo je však v rozpore so zákonom. Rozhodnutie sa obmedzuje iba na konštatovanie, že dôvody boli preukázané a to aj napriek tomu, že súd nevykonal ani výsluch navrhovaného svedka MUDr. M. Dôvody rozhodnutia sú nepresvedčivé a vyvolávajú odôvodnené pochybnosti.»

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„I. Základné právo Sťažovateľa na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivý proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na osobnú slobodu podľa článku 17 ods. 1 a ods. 6 Ústavy SR napadnutým rozhodnutím porušené boli.

II. Uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 31. 07. 2012, sp. zn. 5 CoP/42/2012-143 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

III. Krajský súd v Nitre je povinný nahradiť Sťažovateľovi trovy konania v sume 323,52 Eur (slovom tristodvadsaťtri eur päťdesiatdva centov) na účet obchodnej spoločnosti B., s. r. o. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 193/2013-28 z 27. marca 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľky, ktorou namietala porušenie základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 6 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrila predsedníčka krajského súdu listom z 23. mája 2013 sp. zn. Spr 599/13 a k jej vyjadreniu zaujal podaním zo 6. júna 2013 stanovisko právny zástupca sťažovateľky.

Predsedníčka krajského súdu v relevantnej časti vyjadrenia uviedla: „Sťažovateľka E. F. bola 04. 04. 2011 prevzatá bez jej súhlasu do Ústavu zdravotníckej starostlivosti – Psychiatrickej nemocnici vo V. Následne Okresný súd Nitra uznesením pod č. k. 24 Pu/8/2011-122 zo dňa 17. 05. 2012 vyslovil, že k prevzatiu sťažovateľky do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov. Prvostupňový súd v dôvodoch svojho písomného rozhodnutia poukázal na ust. § 6 ods. 4 vety prvej a ods. 9 písm. d/ zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti a službách súvisiacich s poskytovaním zdravotníckej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov a na ust. § 191a ods. 1, § 191b ods. 1 – 4 Občianskeho súdneho poriadku (OSP). Vzhľadom na vykonané dokazovanie súd uzavrel, že v čase hospitalizácie sťažovateľky v Psychiatrickej nemocnici vo V. boli splnené podmienky uvedené v § 6 ods. 9 písm. d/ zákona č. 576/2004 Z. z. a jej súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti sa nevyžadoval. U sťažovateľky v čase jej prijatia boli prítomné symptómy (agresivita, paranoída, masívna tenzia, neusmerniteľnosť), ktoré odôvodňovali podozrenie z akútneho psychotického ochorenia, a toto podozrenie bolo dôvodom na nedobrovoľnú hospitalizáciu. Poruchy správania a podozrenie na akútnu psychózu u sťažovateľky diagnostikovali v priebehu niekoľkých dní psychologička PhDr. M. J., psychiatricky MUDr. D. N. M. a MUDr. A. I. V prípade prepustenia sťažovateľky pri existencii podozrenia na psychotickú poruchu by hrozilo vážne zhoršenie jej zdravotného stavu a súčasne bola prítomná hrozba, že pod vplyvom ochorenia jej agresivita prejavovaná voči matke sa rozvinie na ďalšie osoby.

Sťažovateľka vo svojom odvolaní proti uzneseniu Okresného súdu Nitra zo 17. 05. 2012 pod č. k. 24 Pu/8/2011-122 namietala, že k prevzatiu na nútenú hospitalizáciu v Psychiatrickej nemocnici V. dňa 04. 04. 2011 neboli zákonné dôvody. Podrobne poukazovala na priebeh jej návštevy v psychiatrickej liečebni a obmedzenia jej osobnej slobody. Do psychiatrickej liečebne bola v skutočnosti prijatá na podklade telefonátu MUDr. P., ktorý ju nevidel, a teda nemohol jej stav potenciálne zhodnotiť. Pre nútené umiestnenie neexistovalo odporúčanie ošetrojúceho lekára, ktoré bolo vystavené ošetrojúcou lekárkou MUDr. M. až nasledujúceho dňa 05. 04. 2011. Namietala, že súd akceptoval písomné prehlásenie MUDr. M., čo je v rozpore so zásadou priamosti civilného konania, pretože písomné prehlásenie nemôže nahrádzať svedeckú výpoveď, ktorej sa musí podrobiť každý občan. S ohľadom na nesorový charakter súdnej veci (§ 120 ods. 2 OSP) žiadala, aby doplnil dokazovanie ex offo odvolací súd.

V odvolacom konaní na základe odvolania sťažovateľky Krajský súd v Nitre uznesením z 31. 07. 2012 č. k. 5 CoP/42/2012-143 uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil. Rozhodnutie prvostupňového súdu považoval za vecne správne. Správnosť rozhodnutia spočívala i v posúdení vykonania dokazovania uplatnením vyšetrovacej zásady, na základe čoho odvolací súd dospel k záveru, že prvostupňové rozhodnutie je zákonné a existoval dôvod na nedobrovoľné prevzatie osoby do zdravotníckeho zariadenia.

Aj keď Ústavný súd Slovenskej republiky prijal sťažnosť na ďalšie konanie v zmysle § 25 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov, lebo spĺňa ústavné a zákonné predpoklady na jej prijatie na ďalšie konanie, navrhujeme sťažnosti E. F. nevyhovieť.

Podľa § 212 ods. 1 OSP odvolací súd je rozsahom a dôvodmi odvolania viazaný. Súd nie je viazaný rozsahom odvolania vo veciach, v ktorých možno začať konanie bez návrhu (§ 212 ods. písm. a/ OSP). Z tohto zákonného ustanovenia vyplýva prieskumná činnosť odvolacieho súdu zahrňujúca hmotnoprávnu aj procesnoprávnu oblasť. Odvolací súd musí preto preskúmať nielen zákonnosť rozhodnutia so zreteľom na hmotné právo, ale tiež zákonnosť konania, z ktorého napadnuté rozhodnutie vzišlo. Pri rozhodovaní odvolacieho súdu o odvolaní proti napadnutému uzneseniu nie je odvolací súd viazaný len rozsahom odvolania, ale je viazaný aj dôvodmi podaného odvolania, ktoré účastník môže meniť a dopĺňať len do uplynutia odvolacej lehoty. Odvolateľ v podanom odvolaní svojim dispozičným úkonom vymedzuje dôvody preskúmvacej činnosti odvolacieho súdu.

Krajský súd v Nitre rozhodnutie prvostupňového súdu považoval za vecne správne, pričom dospel k záveru, že prvostupňové rozhodnutie je zákonné a dôvod na nedobrovoľné prevzatie osoby do zdravotníckeho zariadenia existoval. Krajský súd v odôvodnení uznesenia poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. 02. 2008 sp. zn. 3 Cdo/228/2007, od ktorého právnych záverov nemal dôvod odstupovať ani v súdnej veci. Poukázal na § 191a ods. 1 OSP a 191b OSP, podľa ktorých súd v prvom štádiu posudzovania prípustnosti prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti vykoná dôkazy potrebné na posúdenie, či došlo k prevzatiu zo zákonných dôvodov, vyslúchne umiestneného a ošetrojúceho lekára, pričom pojednávanie spravidla nie je potrebné nariadiť. Odvolací súd ustálil, že v prvom štádiu detenčného konania nemožno od súdu spravidla požadovať vykonanie aj iných dôkazov než sú uvedené v § 191b ods. 3 OSP (výsluch umiestnenej osoby a ošetrojúceho lekára). Je však nevyhnutné, aby si súd sám na základe priameho kontaktu s umiestnenou osobou vytvoril úsudok nielen o možnostiach jej výsluchu, ktorý je jednou z procesných záruk určených na ochranu jej základného práva na osobnú slobodu, ale tiež o schopnosti umiestnenej osoby chápať obsah uznesenia súdu o prípustnosti prevzatia do ústavu. Prvostupňový súd vykonal výsluch umiestnenej a na základe vyjadrenia lekára, ktoré sa považuje za dôkaz, ako aj na základe osobného kontaktu s umiestnenou rozhodol nielen o zákonnosti prevzatia do ústavu, ale aj o doručení súdneho rozhodnutia umiestnenej. V ďalšej časti poukázal na § 6 ods. 9 zák. č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti a uviedol, že boli splnené podmienky citovaného ustanovenia, ktoré vyplývali z doplneného dokazovania, teda že osoba prevzatá do ústavu mala príznaky duševnej poruchy, aj keď sa neskôr ukázalo, že tieto nemajú taký charakter, pre ktorý by bolo opodstatnené ďalej ju v zdravotníckom zariadení držať. Stotožnil sa s názorom prvostupňového súdu, ktorý svoj záver správne opieral o vyjadrenie – primárnu diagnostiku MUDr. I. V čase prevzatia teda existoval minimálne dôvod, ktorý spočíva v existencii príznakov duševnej poruchy a z diagnostiky odborníkov podieľajúcich sa na jej prevzatí a odporučení odôvodnil záver, že ak by k takému prevzatiu neprišlo, hrozilo by vážne zhoršenie zdravotného stavu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namietala porušenie práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, ku ktorým došlo uznesením Krajského súdu v Nitre z 31. 07. 2012 pod č. k. 5 CoP/42/2012-143, keď podľa jej názoru súd nevykonal dokazovanie

výsluchom svedka MUDr. M. za účelom objasnenia významných skutočností, dôvody rozhodnutia sú nepresvedčivé a vyvolávajúce odôvodnené pochybnosti.

V danej veci bolo krajským súdom rozhodnuté uznesením. Ustanovenie § 169 ods. 1 OSP upravuje náležitosti písomného vyhotovenia uznesenia, pričom v § 167 ods. 2 OSP odkazuje na primerané ustanovenia o rozsudku (§ 157 ods. 2 OSP).

Riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu a inú právnu ochranu vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (I. ÚS 236/2006). Ak všeobecný súd reagoval na procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu a štádia civilného procesu, v ktorom účastník konania uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, nemôže dôjsť k porušeniu základného práva na spravodlivý proces (uznesenie ÚS SR sp. zn. IV. ÚS 329/04). Odvolací súd sa v dôvodoch svojho písomného rozhodnutia podrobne zaoberal úvahami, na ktorých založil svoje zistenia a závery a svoje rozhodnutie skutkovo a právne zdôvodnil v súlade s ust. § 157 ods. 2 a § 169 ods. 2 OSP. Konštatoval, že v prvom štádiu detenčného konania nemožno od neho spravodlivo požadovať vykonanie iných dôkazov, než sú výslovne uvedené v § 191b ods. 3 OSP (výsluch umiestnenej osoby a ošetrojúceho lekára). Poukázal na to, že prvostupňový súd vykonal výsluch umiestnenej na základe vyjadrenia lekára, ktoré sa považuje za dôkaz a na základe osobného kontaktu s umiestnenou rozhodol o prevzatí do ústavu, ale aj doručení súdneho rozhodnutia.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti ďalej namietala nevykonanie dôkazu MUDr. N. M. Odvolací súd sa vysporiadal i s neakceptovaním návrhu na vykonanie dokazovania sťažovateľkou. Skutočnosť, že okresný a následne krajský súd neakceptovali návrhy na vykonanie dokazovania predložené sťažovateľkou nemôže sama o sebe viesť k záveru o porušení jej práv. Zásah do základného práva na súdnu ochranu či práv na spravodlivé súdne konanie by v tejto súvislosti podľa Ústavného súdu Slovenskej republiky bolo možné konštatovať len vtedy, ak by záver všeobecného súdu o nevykonaní účastníkom navrhovaného dôkazu bol zjavne neodôvodnený, chýbala by mu predchádzajúca racionálna úvaha konajúceho súdu vychádzajúca z priebehu konania a stavu dokazovania v jeho rámci,

či vtedy, ak by nevykonaním navrhnutého dôkazu bol účastník postavený do podstatne nevýhodnejšej situácie ako druhá strana v konaní (nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 350/08).

V konaní o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu v zmysle § 191b ods. 1 OSP súd spravidla nenariaďuje pojednávanie. Podľa § 191b ods. 3 OSP je povinný vykonať dokazovanie minimálne týmto ustanovením v stavenom rozsahu výsluchom umiestneného a ošetrujúceho lekára. Pri posudzovaní, či k prevzatiu chorého do ústavu v rámci konania o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu vykonávajúceho zdravotnícku starostlivosť podľa § 191b ods. 1 OSP došlo zo zákonných dôvodov teda postačuje vypočúť chorého a jeho ošetrujúceho lekára, čo vyplýva z § 191b ods. 3 OSP. Pretože takéto rozhodnutie zasahuje do sféry osobnej slobody umiestneného, súd rozhoduje iba o otázke, či k jeho prevzatiu došlo zo zákonných dôvodov, teda takéto rozhodnutie má povahu predbežného opatrenia (uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo/1738/2006 z 05. 03. 2008). S poukazom na uvedené nemožno v prvom štádiu detenčného konania od súdu spravidla požadovať vykonanie iných dôkazov, než sú výslovne uvedené v § 191b ods. 3 OSP.

V ďalšej časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľka namietala porušenie § 6 ods. 9 zákona č. 676/2004 Z. z. odvolací súd sa stotožnil s vyhodnotením vykonaného dokazovania prvostupňovým súdom, že u prevzatej osoby v čase jej prijatia boli prítomné také symptómy, ktoré umožnili bez pochybnosti urobiť záver o tom, že je namieste považovať jej prevzatie za zákonné a opodstatnené. Z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že sťažovateľka mala príznaky duševnej poruchy, ktoré umožnili bez pochybnosti urobiť záver o tom, že je namieste považovať jej prevzatie za zákonné a opodstatnené, pričom svoj záver opieral o primárnu diagnostiku MUDr. I. Existovalo teda podozrenie na psychotickú poruchu a hrozilo vážne zhoršenie zdravotného stavu sťažovateľky a bola súčasne prítomná hrozba, že pod ich vplyvom sa agresivita prejavujúca voči jej matke rozvinie na ďalšie osoby.

Závery vyjadrené odvolacím súdom v uznesení z 31. 07. 2012 pod č. k. 5 CoP/42/2012-143 nie sú zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a z toho dôvodu z ústavného hľadiska nie sú ani neospravedlniteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/2001). Písomné odôvodnenie uznesenia považujeme za správne a spravodlivé, nemajúce za následok porušenie základného práva sťažovateľky. Skutočnosť, že sťažovateľka

sa nestotožnila s právnym názorom súdu a najmä obsahom jeho odôvodnenia, nemôže sama o sebe viesť k záveru o zjavnej arbitrárnosti tohto odôvodnenia. Uznesením odvolacieho senátu Krajského súdu v Nitre z 31. 07. 2012 pod č. k. 5 CoP/42/2012-143 neboli porušené základné práva sťažovateľky namietané v jej sťažnosti. Vzhľadom na to považujem predmetnú sťažnosť za neopodstatnenú a navrhujem, aby Ústavný súd SR sťažnosti nevyhovel.“

Právny zástupca sťažovateľky k vyjadreniu predsedníčky krajského súdu v podstatnom uviedol: «Súd postavil svoje rozhodnutie v podstate iba na výpovedi primárky MUDr. I., keď každému jednému jej slovu a tvrdeniu nekriticky uveril, bez toho, že by mal akokoľvek preukázanú pravdivosť týchto slov a tvrdení. Napriek tomu, že tunajšie konanie sa riadi vyšetrovacou zásadou, súd prvého stupňa uvedenú spornú skutkovú okolnosť žiadnym spôsobom neoveril a nevykonal ďalšie dôkazy v záujme zistenia objektívnej pravdy...

Predsedníčka Krajského súdu v Nitre však vo svojom vyjadrení... Má za to, že „odvolací súd sa v dôvodoch Napadnutého rozhodnutia podrobne zaoberal úvahami, na ktorých založil svoje zistenia a závery a svoje rozhodnutia skutkovo a právne zdôvodnil v súlade s ust. § 157 ods. 2 a § 169 ods. 2 OSP“. Konštatoval, že v prvom štádiu detenčného konania nemožno od neho spravodlivo požadovať vykonanie iných dôkazov, než sú výslovne uvedené v § 191b ods. 3 OSP...

S uvedeným tvrdením Krajského súdu v Nitre nemožno súhlasiť. Základným princípom tvoriacim súčasť práva na riadny proces (článok 46 ods. 1 Ústavy SR, článok 6 ods. 1 Dohovoru) a vylučujúcim ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť spôsobom zakotveným v ust. § 157 ods. 2 O. s. p...

Odôvodnenie Napadnutého rozhodnutia sa iba obmedzuje na konštatovanie, že súd vykonal dokazovanie výsluchom umiestnenej a rozhodol na základe vyjadrenia lekára, ktorý sa považuje za dôkaz. Odôvodnenie Napadnutého rozhodnutia takýmto spôsobom je však nepostačujúce.

Primárka MUDr. A. I. vo svojej výpovedi uviedla, že „pacientka bola privezená matkou na základe doporučenia ambulantného psychiatra MUDr. M. z T., ktorá ju odoslala

ako akútnu psychózu, dňa 4. 4. 2011“. Ja som vo svojej výpovedi uviedla, že som bola privezená svojou matkou, ktorá ma oklamala a povedala mi, že ma berie na psychotesty. Predtým sme s mojou matkou spoločne navštívili psychiatrickú MUDr. M. v T., ktorá ma chcela liečiť ambulantne, pričom žiadnu hospitalizáciu mi neodporučila ani o nej nehovorila. MUDr. M. žiadne takéto odporúčanie nedala. MUDr. M. vydala odporúčanie na moju hospitalizáciu až 5. 4. 2011, teda deň po tom, ako som bola obmedzená na osobnej slobode (4. 4. 2011). Z toho dôvodu som namietala vady v časových súvislostiach a chronológii vývoja skúmanej zdravotnej dokumentácie, pretože žiadny úkon nepozná dodatočné lekárske odporúčanie na hospitalizáciu s cieľom konvalidovať nezákonný stav, keď je pacient de facto hospitalizovaný proti svojej vôli.

Výsluch ošetrojúceho lekára vzhľadom na rozpor v tvrdeniach bol preto nepostačujúci a súd bol povinný v zmysle dôsledného uplatnenia vyšetrovacej zásady vykonať ďalšie dôkazy a tieto posúdiť jednotlivo a vo vzájomných súvislostiach...

Nevykonaním dôkazu výsluchom MUDr. M. došlo k porušeniu práva... podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR a článku 36 ods. 1 Listiny... a podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru...

Krajský súd v Nitre vo svojom stanovisku uvádza, že odvolací súd sa v Napadnutom rozhodnutí dostatočne vysporiadal s otázkou neakceptovania návrhu na vykonanie dokazovania z mojej strany, ktorým mal byť výsluch MUDr. M. Taktiež uvádza, že samotné neakceptovanie návrhu na vykonanie dokazovania nemôže samo osebe viesť k záveru o porušovaní mojich práv. Toto svoje tvrdenie opiera o Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 350/08, a to „Zásah do základného práva na súdnu ochranu či práv na spravodlivé súdne konanie by v tejto súvislosti podľa Ústavného súdu Slovenskej republiky bolo možné konštatovať len vtedy ak by záver všeobecného súdu o nevykonaní účastníkom navrhovaného dôkazu bol zjavne neodôvodnený, chýbala by mu predchádzajúca racionálna úvaha konajúceho súdu vychádzajúca z priebehu konania a stavu veci v jeho rámci či vtedy, ak by nevykonaním navrhnutého dôkazu bol účastník postavený do podstatne nevýhodnejšej situácie ako druhá strana v konaní.“...

Z vyššie uvedeného jednoznačne vyplýva, že zo samotného priebehu konania vyplývali jednoznačné nezrovnalosti v uskutočnenom dokazovaní a preto nevykonanie tohto dôkazu bezpochyby spôsobilo, že som bola postavená do podstatne nevýhodnejšej situácie...

Z uvedených dôvodov vyplýva, že došlo k porušeniu môjho práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces. Súd sa uspokojil iba s písomným prehlásením MUDr. M. aj napriek tomu, že bolo navrhnuté jej vypočutie ako svedka. Nakoľko táto skutočnosť je rozhodujúcou pre celé konanie, namietali sme nevykonanie dôkazu vypočutím svedka, na základe ktorého by došlo k objasneniu významných skutočností...

Poukazujem na ustanovenie § 191b ods. 3 prvá veta OSP podľa ktorého „Súd vykoná dôkazy potrebné na posúdenie, či k prevzatiu (§ 191a ods. 1 a 2) došlo zo zákonných dôvodov, vyslúchne chorého a ošetrojúceho lekára.“ V konaní o vyslovenie prípustnosti prevzatia alebo držania v ústave zdravotníckej starostlivosti sú podľa citovaného ustanovenia § 191b ods. 3 prvá veta OSP stanovené ako dôkazné prostriedky výsluch chorého a ošetrojúceho lekára, avšak tento výpočet možných dôkazných prostriedkov nie je taxatívny. So zreteľom na výslovné znenie ustanovenia § 191b ods. 3 prvá veta OSP ako aj na vyšetrovaciu zásadu uplatňovanú v nesporových konaniach súd je povinný vykonať všetky dôkazy potrebné na posúdenie, či k prevzatiu osoby do ústavu bez jej súhlasu došlo zo zákonných dôvodov alebo nie...

„V pomeroch prejednávanej veci niet pochyb o tom, že žalobca podal návrh na vykonanie dôkazu výsluchom svedka, pričom záver odvolacieho súdu o nemožnosti tento dôkaz vykonať neobstojí.“... V zmysle citovaného rozhodnutia nie je možné sa uspokojiť iba s listinným dôkazom a nevykonať výsluch svedka, ak tento výsluch bol objektívne možný...

V sťažnosti som namietala porušenie ust. 6 ods. 9 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov. Krajský súd v Nitre vo svojom stanovisku uvádza, že odvolací súd v Napadnutom rozhodnutí z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že „sťažovateľka mala príznaky duševnej choroby, ktoré umožnili bez pochybnosti urobiť záver o tom, že je namieste považovať jej prevzatie za zákonné a opodstatnené, pričom svoj záver opieral o primárnu diagnostiku MUDr. I. Existovalo teda podozrenie na psychotickú poruchu a hrozilo vážne zhoršenie zdravotného stavu sťažovateľky a bola súčasne prítomná hrozba, že pod ich vplyvom sa agresivita prejavujúca voči jej matke rozvinie.“

Takéto odôvodnenie zákonnosti môjho prevzatia do Psychiatrickej nemocnice vo V. je absolútne formalistické, nemajúce oporu vo vykonanom dokazovaní a porušuje moje

právo na osobnú slobodu. Informovaný súhlas z mojej strany nebol daný takisto nepatrím medzi osoby, pri ktorých sa informovaný súhlas nevyžaduje. Bola som zadržaná v ústave napriek môjmu nesúhlasu. Do ústavu som prišla dobrovoľne dňa 4. 4. 2011 spolu s matkou, napriek tomu, že k tomu nebolo dané odporúčenie ambulantným psychiatrom (MUDr. M.). Odporúčenie bolo zaobstarané dodatočne dňa 5. 4. 2011. Dňa 6. 4. 2011 som si zvolila advokáta na zastupovanie, hoci som bola nútené hospitalizovaná, čo tiež jednoznačne indikuje, že som netrpela žiadnou duševnou poruchou...

Zo samotného odôvodnenia Napadnutého rozhodnutia ako aj z mojej zdravotnej dokumentácie jednoznačne vyplýva, že moje agresívne správanie smerovalo iba voči mojej matke ako osobe, ktorá ma oklamala za účelom môjho umiestnenia v ústave proti mojej vôli. Voči žiadnej inej osobe sa neprejavilo nekomformné správanie z mojej strany. Uvedené vyplýva aj zo správy môjho ošetrojúceho lekára MUDr. M. M.:... „počas hospitalizácie sa s výnimkou dňa prijatia správala primerane, bola bez prejavov agresivity a iných závažných porúch správania. U menovanej sa nejedná o závažné duševné ochorenie, počas ktorého by trpela stavmi nepričetnosti.“...

Esenciálnymi podmienkami zákonnosti zadržania je existencia duševnej choroby pacienta, ktorá vyvoláva nebezpečné správanie pacienta, pričom medzi chorobou a nebezpečným konaním musí byť vzťah príčiny a následku. Samotná prítomnosť duševnej choroby bez iného nie je dôvodom pre nútené zadržanie. ESLP k vymedzeniu pojmu pristupuje negatívnym spôsobom, keď hovorí, že skutočnosť, že sa osoba správa v rozpore so spoločensky zaužívanými štandardami, je zvláštna a má nezvyčajné zvyky, ktoré vzbudzujú pohoršenie ešte samo o sebe neznamená, že trpí duševnou poruchou (Winterwerp v. Holandsko (1979), ASHINGDANE v. Spojené kráľovstvo (1985))...

Vo vzťahu k vzájomnej prepojenosti choroby a nebezpečnosti Ústavný súd SR vo svojom rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 79/93 vyslovil názor, že (cit): „Preto obmedzenie osobnej slobody nemôže byť samozrejmosťou vždy keď sú na to zdravotné dôvody. Len vtedy keď spoločenský záujem preváži nad záujmami chorého, Ústava SR a v súvislosti s jej ustanoveniami zákonom o starostlivosti o zdravie ľudu a Občiansky súdny poriadok dovoľuje obmedziť osobnú slobodu chorého bez jeho súhlasu, či dokonca proti jeho výslovne prejavenej nesúhlasu.“

Na inom mieste svojho rozhodnutia Ústavný súd SR pokračuje (cit): „Na dôkaz splnenia tejto podmienky (ochorenia) nestačí tvrdenie osoby, alebo osôb domáhajúcich sa prevzatia iného do ústavnej starostlivosti bez jeho súhlasu. Súd musí zistiť, či k prevzatiu došlo preto, lebo chorý naozaj ohrozil seba alebo svoje okolie spôsobom, ktorý je dostatočne závažný na to, aby sa obmedzila osobná sloboda a musí sa vykonať aj výsluch chorého a ošetrojúceho lekára.“ Ohrozenie nemôže mať latentný charakter, resp. mať podobu potenciálneho prejavu, ktorý môže byť neskôr vyvolaný chorobou. Ohrozenie musí byť bezprostredné a aktuálne, len takýto stav nebezpečenstva vyvolaný duševnou chorobou je dôvodom na zadržanie pacienta...

Zo skutkového stavu prejednávanej veci v zmysle Napadnutého rozhodnutia vyplýva, že umiestnenie mojej osoby do ústavu sa realizovalo na základe telefonátu MUDr. P.–odborníka na pľúcne ochorenia. Doporučenie ambulantného psychiatra MUDr. M. nebolo dané. Do ústavu zdravotnej starostlivosti som prišla v doprovode mojej matky, ktorá ma tam vylákala, čo odôvodňovalo moje správanie voči nej a nie voči nikomu inému. Išlo o prirodzenú reakciu na šokujúcu správu, že ma idú zavrieť proti mojej vôli. Informovaný súhlas z mojej strany daný nebol aj napriek tomu došlo k obmedzeniu mojej osobnej slobody. Odôvodnenie Napadnutého rozhodnutia však žiadnym spôsobom neuvádza tieto skutkové okolnosti s prepojením na vykonané a navrhované dokazovanie a preto je z ústavného hľadiska neprijateľné a porušujúce moje základné práva a slobody...

K základným právam účastníka konania obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, patrí právo na uvedenie dostatočných dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené...

Vzhľadom na skutkové okolnosti prejednávanej veci, nevykonanie navrhovaných dôkazov ako aj vzhľadom na skutočnosť, že som nedala informovaný súhlas k prevzatiu do ústavu zdravotnej starostlivosti, možno závery Krajského súdu v Nitre vyjadrené v Napadnutom rozhodnutí považovať za arbitrárne a nedôvodné. Preto sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/2011). Stanovisko predsedníčky Krajského súdu v Nitre k Napadnutému rozhodnutiu neobsahuje žiadne skutočnosti, ktoré by vyvracali uvedené tvrdenie.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami

k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie vo veci namietaného porušenia práv podľa označených článkov ústavy, listiny a dohovoru.

II.

Ústavný súd si vyžiadal spis okresného súdu sp. zn. 24 Pu 8/2011, z ktorého zistil, že Psychiatrická nemocnica V. Z. 5. apríla 2011 oznámila okresnému súdu, že sťažovateľka bola 4. apríla 2011 umiestnená v ústave bez svojho súhlasu. Uznesením sp. zn. 24 Pu 8/2011 zo 6. apríla 2011 rozhodol okresný súd o tom, že k prevzatiu sťažovateľky do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov. Okresný súd v tomto uznesení okrem iného uviedol: „Primárka oddelenia, MUDr. A. I. vo svojej výpovedi uviedla, že pacientka bola privezená matkou na základe doporučenia ambulantného psychiatra MUDr. M. z T., ktorá ju odoslala ako akútnu psychózu, dňa 4. 4. 2011. U menovanej bolo v popredí paranoidné myslenie, verbálna agresivita, masívna tenzia, s liečbou pacientka nesúhlasila, popisovala nezhody doma. Ambulantné psychologické vyšetrenie potvrdilo psychotickú poruchu. Pacientka bola pri prijatí rozrušená, hlučná, agresívna voči matke, hospitalizáciu odmietala, matka ju doviezla pod zámienkou vykonania psychologických testov. Jedná sa o pacientku, ktorá podľa dostupných informácií nebola na psychiatrii hospitalizovaná, rok pozadu navštevovala podľa udania rodinných príslušníkov psychiatra alebo psychológa pre svoje problémy vo vzťahoch, resp. po rozpade vzťahu. Hospitalizácia pacientky je napriek jej nesúhlasu nevyhnutná pre jej agresívne správanie a paranoiditu, v prípade jej prepustenia hrozí zhoršenie jej zdravotného stavu, resp. ohrozovanie jej maloletého dieťaťa v dôsledku jej duševného ochorenia. Ak sa psychologickým vyšetrením preukáže, že sa nejedná o endogénnu psychózu, ale len o psychotickú dekompenzáciu osobnosti, môže byť podľa jej stavu hospitalizácia skrátená. Pacientka je t. č. na akútnom oddelení, pasívne sa liečbe podrobuje. Pacientka je schopná pochopiť obsah a význam súdnych rozhodnutí, ich doručovanie pacientke preto odporučuje. Dĺžka liečby bude závisieť od aktuálneho stavu pacientky.

Pacientka E. F., nar... vo svojej výpovedi uviedla, že bola privezená svojou matkou, ktorá je povedala, že pôjde len na testy, bolo to v pondelok. Zobrala ju do T. k psychiatrické

MUDr. M., ktorá ju poslala na psychotesty a následne ju chcela liečiť ambulantne. Z testov vyplývala nejaká nervozita, napätie a v dôsledku toho ju mali poslať na testy do N. Jej rodičia si myslia, že priateľ, ktorého má neexistuje. Ona nebola nikdy psychiatricky liečená, po rozpade manželstva navštívila psychiatra za účelom poradenstva. Ona s hospitalizáciou nesúhlasí nakoľko sa cíti byť zdravá a bola oklamaná. Bolo jej povedané, že po psychotestoch pôjde domov. Ona nikomu neublížila ani nič.

Súd vzhľadom na vykonané dokazovanie mal za to, že v danom prípade sú splnené podmienky uvedené v § 6 ods. 8 písm. d) Zák. č. 576/2004 Z. z. (Informovaný súhlas sa nevyžaduje v prípade ambulantnej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá v dôsledku duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu.), za ktorých môže byť pacient do ústavu zdravotníckej starostlivosti bez jeho súhlasu prevzatý, a preto postupoval v zmysle § 191b ods. 3, 4 O. s. p. a rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.“

Proti uzneseniu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 6 Cop 28/2011-54 z 21. júla 2011 tak, že uznesenie okresného súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. V relevantnej časti odôvodnenia tohto uznesenia krajský súd uviedol: „Napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zo dňa 6. 4. 2011, ktorým vyslovil, že k prevzatiu E. F. po ústavu došlo zo zákonných dôvodov je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov. Uvedené rozhodnutie je však navyše založené na nedostatočne zistenom skutkovom stave. Súd prvého stupňa v napadnutom uznesení uviedol obsah výpovedí primárky psychiatrického oddelenia MUDr. A. I. a E. F., avšak v závere uznesenia iba jednou vetou uviedol, že mal za to, že boli splnené podmienky uvedené v § 6 ods. 8 písm. d/ zák. č. 576/2004 Z. z. za ktorým môže byť pacient bez jeho súhlasu prevzatý do ústavu a preto postupoval podľa § 191b ods. 3, 4 OSP. Neuvedol však o aké podmienky v zmysle ním uvedeného zákonného ustanovenia (nie správneho) ide, na základe čoho ich považoval za splnené. Rozhodnutie prvostupňového súdu je formalistické. I keď v danej veci súd rozhoduje v prvom rade na základe vyjadrenia lekára a ide o konanie, v ktorom je potrebné rozhodovať veľmi promptne, napriek tomu súd je povinný náležite zistiť skutkový stav, teda okolnosti týkajúce sa posúdenia psychického stavu osoby, o ktorej prevzatie

do ústavu ide. Súdu nič nebránilo kontaktovať matku E. F. a vypočúť ju, keď práve ona dovedla menovanú na psychiatriu za účelom hospitalizácie. Keďže prvostupňový súd nedostatočne zistil skutkový stav, jeho rozhodnutie o vyslovení prípustnosti prevzatia E. F. do ústavnej zdravotníckej starostlivosti bolo predčasné. Odvolací súd poukazuje i na to, že súd prvého stupňa zaznamenal vyjadrenia primárky a E. F. do zápisnice ručným písmom. Mnohé slová sú v zápisnici ťažko čitateľné, nejasné či už z dôvodu nečitateľnosti písma, alebo z dôvodu, že je použitých veľa skratiek. Bolo povinnosťou súdu prvého stupňa Zápisnice o výsluchu prepísať elektronickými prostriedkami.

Vzhľadom k uvedeným dôvodom odvolací súd napadnuté uznesenie, ktorým súd prvého stupňa vyslovil, že k prevzatiu E. F. do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods. 1 písm. f, h/OSP).

V ďalšom konaní súd prvého stupňa vykoná dokazovanie opätovným výsluchom prijímajúcej lekárky MUDr. I., umiestnenej E. F., vypočuje tiež matku menovanej, prípadne iné osoby. Následne vo veci opätovne rozhodne o tom, či dňa 4. 4. 2011 došlo k prevzatiu E. F. zo zákonných dôvodov. Svoje rozhodnutie zdôvodní kvalifikovaným spôsobom v súlade s ust. § 157 ods. 2 OSP, vyhodnotí výpovede jednotlivo, i vo vzájomných súvislostiach, uvedie k akému skutkovému stavu dospel, ako ho právne posúdil, akými úvahami sa riadil, tak aby rozhodnutie obsahovalo dostatok dôvodov pre jeho preskúmanie.“

O veci opätovne rozhodol okresný súd uznesením č. k. 24 Pu 8/2011-122 zo 17. mája 2012 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) tak, že vyslovil, že ku prevzatiu sťažovateľky do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov. V relevantnej časti uznesenia okresného súdu sa uvádza: «Primárka oddelenia, MUDr. A. I. na pojednávaní uviedla, že čo sa týka okolností ohľadne prijatia E. F. do zdravotníckeho zariadenia, v ten deň kedy bola prijatá, t. j. 04. 04. 2011 jej ráno telefonoval MUDr. P. z T. Osobne sa s ním nepozná, ale už v minulosti pokiaľ mal na svojom oddelení pacienta, ktorý mal psychiatrické problémy, zavolať či ho prijmú. V ten deň volal, či prijmú pacientku s akútnou psychotickou poruchou. Ona sa spýtala odkiaľ pacientka je, povedal, že z T., čo je ich rajón. Keď príde pacient s podozrením na akútnu psychotickú poruchu, musí pacienta prijať, ak túto poruchu nemôže vylúčiť. Pani E. F. bola pri prijatí verbálne agresívna,

útočná voči matke. Nedalo sa vylúčiť či sa jedná o agresívnosť alebo situačné chovanie. Keby mohla akútnu psychosomatickú poruchu vylúčiť hneď, tak by im povedala, že pacientku nemôže prijať. Na otázky súdu MUDr. I. uviedla, že podozrenie na akútnu psychotickú poruchu je možné zistiť z reči, zo správania, z toho čo pacient sám udáva. Pre potvrdenie alebo vyvrátenie poruchy je pacient vyšetrený na psychiatrickom oddelení, pričom pri tejto diagnóze je podstatné psychologické vyšetrenie, ktoré sa v nemocnici vykonáva na žiadanku do piatich dní. Keďže pri prijatí pani E. prišlo ku škandalóznym okolnostiam, bolo toto vyšetrenie urobené hneď na druhý deň. Keďže sa to psychologické vyšetrenie urýchlilo, kde aktuálne nebola prítomná akútna psychotická porucha, povedala pani E., že ju na druhý deň prepustia, ale že keď chce, môže ísť na otvorené oddelenie, čo ona odmietla. Odoslať pacienta proti jeho vôli je možné aj z ambulancie ambulantného lekára keď je agresívny, ohrozuje seba i okolie, v takom prípade je volaná aj polícia. Toto nebol prípad pani E. V prípade, žeby pani E. nebola hospitalizovaná, mohlo by prísť k rozvoju akútnej psychickej poruchy, k progresu. Mohla by sa agresivita, ktorá sa voči matke prejavovala, rozvinúť aj na ďalšie osoby. Ona keďže už mala aj od MUDr. N. M. uvedenú diagnózu, nemohla pacientku neprijať. MUDr. I. na otázky právneho zástupcu E. F. uviedla, že je možné, že MUDr. N. M. uviedla diagnózu, ktorá sa následnými vyšetreniami neurčila, pretože ju zistila v ambulantných podmienkach. Ona ju tiež potvrdila pri prijatí a až následnými vyšetreniami a pozorovaním sa táto diagnóza nepotvrdila. Je možné, že sa jednalo o prechodnú poruchu na báze disharmonickej osobnosti vystavenej tlaku. Tiež je možné, že sa jej stav upravil po podaní lieku, z čoho bola tiež upodozrievaná, že pani E. nadrogovali, ale v takom prípade by nebola schopná absolvovať následné psychologické vyšetrenia, ktoré sa nedajú vykonať bez spolupráce pacienta. Každý lekár pokiaľ sa stretne s osobou, u ktorej je podozrenie na akútnu psychotickú poruchu, musí túto osobu začať liečiť aj bez jej súhlasu, musí ju prijať na oddelenie aj bez jej súhlasu a bez akéhokoľvek odporúčenia. Je pravdou, že človeka, ktorý nemá žiadnu diagnózu, môže správa o tom, že bude musieť zostať na psychiatrii proti svojej vôli rozrušiť, ona však videla pani F. rozrušenú už predtým ako prišla do ambulancie. Aj takéto bežné rozrušenie môže vyvolať podozrenie na psychiatrické ochorenie, ale psychiater musí vykompenzovať či je to paranoidné správanie alebo ide o bežný konflikt a toto sa dá iba časom práve na základe

pozorovania a ďalších vyšetrení. Podozrenie na akútnu psychózu sa potvrdí minimálne v 90 % prípadov.

MUDr. A. I. v konečnom návrhu uviedla, že pacientku musela prijať pre podozrenie pre akútnu psychotickú poruchu. Postupovala v medziach zákona, ktorý jej káže hlásiť každé prijatie pacienta bez súhlasu príslušnému súdu. Obdržali rozhodnutie súdu, ktorý akceptoval takéto prijatie. O tom, že postupovali v súlade so zákonom rozhodol aj Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou.

Svedkyňa M. F. na pojednávaní uviedla, že jej dcéra je chorá, mala zostať v zariadení, musí sa liečiť. Asi v januári minulého roka, keď išla do B. na zumbu, začala rozprávať, že sa zapáčila nejakému Talianovi, že jej to povedali matka s dcérou V. Tieto sa na ňu nalepili už predtým. No začalo to byť horšie, keď dcéra začala rozprávať, že ten Talian sa prevteľuje do M. V. Štvorročnému synovi začala rozprávať, že jeho otec nie je jeho otcom, a že je ním ten Talian, ktorého ani nevidela. Ona mala pocit, že jej dcéra je pod vplyvom drog alebo pod hypnózou. Vo vnútri ambulancie u MUDr. I. s dcérou nebola. Potom jej MUDr. I. povedala, že tam musí dcéra zostať. Táto už bola na oddelení. Na otázku právneho zástupcu E. F. svedkyňa uviedla, že 04. 04. si išli pre výsledky. Dcéra bola na vyšetrení na testoch s jej manželom. Ona sa s doktorkou nerozprávala, rozprávala sa s dcérou, myslí si, že jej povedala, že jej dá nejaké tabletky a že po dvoch týždňoch sa uvidí, ale to už všetci vedeli, že musí ísť do nemocnice. MUDr. P. je ich rodinný priateľ, chodieval k nim na návštevy. Chceli, aby im odporučil nejakého psychiatra, odporučil MUDr. M. Vzťahy s dcérou boli dobré, zhoršili sa až v januári 2010, keď ju chytili tie V. Vtedy začala hovoriť tie veci čo spomínala, prestala sa starať o deti, ktoré sú už v jej starostlivosti.

E. F. na pojednávaní uviedla, že viedla normálny život, bývala v byte spolu s dvomi deťmi. Byt aj auto jej dal otec, ale vyžadoval, aby všetko prebiehalo podľa jeho želania, podľa toho ako si to on predstavoval. Keď sa nepohodli, tak ju aj párkrát z toho bytu vyhodil. Jej otec nemohol prežiť, že sa odsťahovala, vyhrážal sa kamarátke a aj jej, že ju dostane do basy a do V. Neskôr volal, že keď s ním pôjde k psychiatričke MUDr. M., tak že potom jej už dajú pokoj. MUDr. M. ju poslala k psychologičke PhDr. J., ktorá jej spravila testy. Tieto testy mala PhDr. J. poslať doktorke M., ku ktorej mala ísť na kontrolu v pondelok toho štvrtého. MUDr. M. jej povedala, že to nie je zlé, že jej

dá nejaké lieky, a že o desať dní príde na kontrolu. Keď odchádzali, mama jej povedala, aby išla ešte na jedny testy do N., a že potom jej už dajú celkom pokoj, keď budú v poriadku aj tieto. Súhlasila s tým. Čakali na pani primárku, ktorá keď vyšla z ordinácie, tak sa spýtala, či sú od doktora P. Uvedomila si, že je to otcov kamarát a spýtala sa čo to má znamenať, tak sa tam asi trochu rozčúlila. Potom išla dovnútra a začala pani primárke I. rozprávať a tá jej povedala, že ju budú musieť pár dní hospitalizovať. Na druhý deň išla na testy, po testoch jej povedali, že je všetko v poriadku, ale že by zoslala ešte na otvorenom oddelení. Nechájala prečo ju nepustili hneď v ten deň, keďže podľa testov bola v poriadku. Tiež nechápe, prečo ju nechceli pustiť s tými kamarátkami. Povedali jej, že ju pustia iba s otcom, ale s tým má problematický vzťah. Na otázky súdu E. F. uviedla, že priateľa z Talianska má, stretávajú sa, keď sem príde. To že je vymyslený začala rozširovať jej najlepšia kamarátka, podala na ňu žalobu, lebo na Facebooku si vymýšľa nepravdivé veci a šíri ich fotky. Ona sa živý precvičovaním zumby. Predtým ako bola vo V., zarobila aj 1.000,- eur. Teraz už nemá toľko práce, pretože veľa ľudí ku nej prestalo chodiť, takže je to tých 400,- eur mesačne. Prestali chodiť lebo si myslia, že je nejaká chorá, keď bola v Z. Znovu býva v byte svojej kamarátky, deti s ňou nie sú. Lieky neberie žiadne, ani tie, čo jej predpísala MUDr. M.

Právny zástupca E. F. v konečnom návrhu uviedol, že s poukazom na vykonané dokazovanie má za to, že v prípade pani E. F. nebola splnená ani jedna zo zákonných podmienok uvedených v zákone č. 576/2004 a preto navrhuje, aby súd vyslovil, že k prevzatíu E. F. do ústavu zdravotníckej starostlivosti nedošlo zo zákonných dôvodov.

Súd vo veci vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov konania, výsluchom svedka, oboznámil podnet, uznesenie o začatí konania, zápisnicu z výsluchu E. F., zápisnicu z výsluchu MUDr. I., rozhodnutie na č. l.: 11, oznámenie o prepustení pacienta, uznesenie o zastavení konania, odvolanie proti jednotlivým rozhodnutiam, psychiatrické vyšetrenie pri prijatí, výpis z anamnézy od MUDr. M., správu o hospitalizácii, vyjadrenie k odvolaniu zo strany matky, reakciu na odvolanie, uznesenie Krajského súdu v Nitre, emailovú správu od MUDr. N. M. zo dňa 09. 11. 2011, zhodnotenie stavu pacientky od MUDr. N. M., psychologické vyšetrenie od PhDr. J., písomné stanovisko od MUDr. N. M. určené pre Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, potvrdenie o práceneschopnosti E. F., písomné vyjadrenie MUDr. I., psychologický nález od MUDr. L., záznam z pohovoru s

rodičmi zo dňa 05. 04., písomný záznam, vyjadrenie MUDr. I. zo dňa 23. 12. 2011, psychiatrické vyšetrenie, informovaný súhlas, psychiatrické vyšetrenie pri prijatí, správu pre ošetrojúceho lekára, podanie správy od MUDr. M., odporúčanie MUDr. N. M., ospravedlnenie a vyjadrenie MUDr. N. M., zápisnicu z pojednávania pred Okresným súdom Topoľčany a zistil tento skutkový stav:

E. F., nar... bola v Psychiatrickej nemocnici vo V. prijatá dňa 04. 04. 2011 o 13:18 hod., s podozrením na akútnu psychotickú poruchu. Jej hospitalizácii predchádzala návšteva u ambulantnej psychiatricky MUDr. D. N. M., ktorej menovaná oznámila, že sama dňa 31. 03. 2011 vyhľadala klinického psychológa PhDr. M. J., nakoľko sa psychicky cítila zle. Z písomného vyjadrenia MUDr. D. N. M. vyplýva, že sa telefonicky spojila s PhDr. M. J., ktorá jej poskytla svoj odborný nález, v ktorom sa jednoznačne potvrdila psychóza. Zo záverov predloženého psychologického vyšetrenia PhDr. M. J. zo dňa 31. 03. 2011 vyplýva, že v aktuálnom psychologickom vyšetrení u menovanej manifestujú znaky psychotického ochorenia. Na základe vzájomnej konzultácie dospeli obe odborníčky k záveru, že u pacientky je prítomné podozrenie na akútnu psychózu a bolo by potrebné jej pozorovanie na psychiatrii, ktoré však pacientka striktne odmietala. Po dohovore pacientka prisľúbila spoluprácu a súhlasila aspoň s ambulantnou liečbou, v dôsledku čoho jej boli predpísané lieky a ambulantná kontrola. V priebehu nasledujúceho dňa sa podľa vyjadrenia MUDr. N. M. do ambulancie dostavil pacientkin otec, ktorý uviedol, že po opustení ambulancie bola jeho dcéra agresívna, a preto ju sám odviezol do V. Z. a žiada doporučenie k hospitalizácii. MUDr. M. vo svojom vyjadrení poukázala na skutočnosť, že keďže pacientku v predchádzajúci deň dôkladne vyšetrila, pričom zistila výrazné paranoidné myslenie, verbálnu agresivitu, masívnu tenziu a na základe týchto skutočností považovala hospitalizáciu za opodstatnenú, vydala odporúčenie k hospitalizácii. MUDr. N. M. zároveň poukázala na skutočnosť, že problémy, ktoré uvádzali rodičia pacientky nemohla bagatelizovať, nakoľko sa jednalo o ohrozenie zdravia a života viacerých ľudí, pričom ich ignoráciou by hrozilo nebezpečenstvo z premeškania. V deň prijatia boli u E. F. v Psychiatrickej nemocnici vo V. Z. vykonané bežné psychiatrické vyšetrenia pri prijatí, na základe ktorých primárka oddelenia MUDr. I. nemohla vylúčiť akútnu psychotickú poruchu, a bolo preto potrebné vykonať následné vyšetrenia na jej potvrdenie alebo vylúčenie. MUDr. I. vo svojom vyjadrení poukázala na skutočnosť,

že každé psychiatrické zariadenie musí bezodkladne prijať pacienta s podozrením na akútnu psychotickú poruchu, pričom je nepodstatné, kto pacienta privedie, alebo či ho niekto odporučí. Ak prijímajúci lekár nemôže diagnózu pri prijatí vylúčiť, musí pacienta prijať a s cieľom potvrdenia alebo vylúčenia diagnózy kompletne psychiatricky a psychologicky vyšetriť. MUDr. I. ďalej argumentovala, že keby nebola pacientka s podozrením na takúto diagnózu hospitalizovaná, mohlo by prísť k rozvoju akútnej psychotickej poruchy, pričom agresivita E. F. voči matke by sa mohla rozvinúť aj na ďalšie osoby. V priebehu nasledujúceho dňa bola E. F. v psychiatrickej nemocnici vyšetrená psychiatrom a v psychologickom laboratóriu. Závery psychologického vyšetrenia, ktoré vykonala Mgr. M. L. nepotvrdili psychotickú kvalitu stavu. Na základe predmetného psychologického vyšetrenia a vlastných vyšetrení dospela primárka k záveru, že E. F. je osobnostne nezrelá s výraznými rysmi závislej poruchy osobnosti, manipulovaná dvomi osobami, ktoré s ňou nie sú v príbuzenskom vzťahu. Keďže podozrenie pre akútnu psychotickú poruchu sa nepotvrdilo, bola E. F. dňa 07. 04. 2011 z Psychiatrickej nemocnice vo V. Z. prepustená. Zo záverov písomného záznamu o vykonanom dohľade Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou vyplýva, že u E. F. boli pri vyšetrení v ambulancii MUDr. N. M. ako aj v Psychiatrickej nemocnici V. Z. skutočne prítomné také symptómy, ktoré svedčili pre psychotické ochorenie pacientky. Poruchy správania ako aj podozrenie na akútnu psychotickú poruchu diagnostikovali v priebehu niekoľkých dní tri na sebe nezávislé odborníčky (PhDr. J., MUDr. M., MUDr. I.), pričom podozrenie na psychotickú poruchu je dôvodom na nedobrovoľnú hospitalizáciu pacienta. Pacienti s takýmto ochorením si často v plnej miere neuvedomujú svoj stav, majú voči nemu nekritický postoj, stratia kontakt s realitou a ich hospitalizácia je spôsobom ich ochrany aj pred vlastným extrémnym správaním. Ambulantným vyšetrením nie je možné sledovať zdravotný stav pacienta a nie je ho tak možné pred vlastným nebezpečným správaním chrániť, preto bol návrh na hospitalizáciu E. F. a medicínsky postup riešenia podľa vyjadrenia Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou správny.

Podľa § 101 ods. 2 O. s. p. súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník nedostaví na pojednávanie ani nepožiadala z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takeého účastníka; prihliadne pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy.

Podľa § 6 ods. 4, vety prvej Zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, informovaný súhlas je preukázateľný súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti, ktorému predchádzalo poučenie podľa tohto zákona.

Podľa § 6 ods. 9 písm. d) Zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, informovaný súhlas sa nevyžaduje v prípade, ambulantnej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá v dôsledku duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu.

Podľa § 191a ods. 1 O. s. p., ústav vykonávajúci zdravotnícku starostlivosť (ďalej len „ústav“), v ktorom sú umiestňované osoby z dôvodov uvedených v osobitnom predpise, je povinný oznámiť do 24 hodín súdu, v ktorého obvode ústav je, prevzatie každého, kto v ňom bol umiestnený bez svojho písomného súhlasu (ďalej len „chorý“).

Podľa § 191b ods. 1 O. s. p., o každom, o ktorom je ústav povinný urobiť oznámenie podľa § 191a, začne súd, v ktorého obvode je ústav, konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu, ibaže prevzatie a držanie nariadil súd v inom konaní.

Podľa § 191b ods. 2 O. s. p., ak ten, koho ústav prevzal, nemá iného zástupcu, ustanoví mu súd pre toto konanie opatrovníka.

Podľa § 191b ods. 3 O. s. p., súd vykoná dôkazy potrebné na posúdenie, či k prevzatiu (§ 191a ods. 1 a 2) došlo zo zákonných dôvodov, vyslúchne chorého a ošetrojúceho lekára. Pojednávanie spravidla nie je potrebné nariaďovať.

Podľa § 191b ods. 4 O. s. p., do piatich dní odo dňa, keď došlo k obmedzeniu podľa § 191a, súd uznesením rozhodne, či k prevzatiu došlo zo zákonných dôvodov (§ 191a ods. 1).

Súd vzhľadom na vykonané dokazovanie má za to, že v čase hospitalizácie E. F. v Psychiatrickej nemocnici vo V. Z. boli splnené podmienky uvedené v § 6 ods. 9 písm. d) Zák. č. 576/2004 Z. z. a jej súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti sa nevyžadoval. U menovanej boli v čase jej prijatia prítomné také symptómy (agresivita, paranoidita, masívna tenzia, neusmerniteľnosť), ktoré odôvodňovali podozrenie z akútneho psychotického ochorenia, ktoré podozrenie je dôvodom na nedobrovoľnú hospitalizáciu

pacienta. Poruchy správania a podozrenie na akútnu psychózu diagnostikovali u E. F. v priebehu niekoľkých dní tak psychologička, PhDr. M. J., ako aj psychiatricky MUDr. D. N. M. a MUDr. A. I.. V prípade prepustenia E. F. pri súčasnej existencii podozrenia na psychotickú poruchu hrozilo vážne zhoršenie jej zdravotného stavu a bola súčasne prítomná aj hrozba, že pod vplyvom ochorenia sa agresivita, ktorú prejavovala menovaná voči svojej matke, rozvinie aj na ďalšie osoby. Hoci sa u menovanej na základe následných vyšetrení psychotická porucha nepotvrdila, túto diagnózu bez vykonania ďalších vyšetrení nebolo možné v čase jej prijatia vylúčiť. Správnosť medicínskeho postupu riešenia psychického stavu E. F. ako aj správnosť návrhu na jej hospitalizáciu pre dôvodné podozrenie na psychotickú poruchu, vyslovil aj Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Súd má preto na základe vyššie uvedených skutočností za preukázané, že k prevzatíu E. F. do ústavu zdravotníckej starostlivosti dňa 04. 04. 2011 došlo zo zákonných dôvodov.»

Proti uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom okrem iného uviedla: «Skutočnosť, že som sa v roku 2011 začala cítiť po psychickej stránke diskomfortne, hodnotím ako úplne prirodzený a ničím neobvyklý jav, pretože rovnaká reakcia sa dá očakávať u každého citlivého človeka, ktorému nie je jedno, že sa mu rúcajú vzťahy a stráca životné istoty. Z tohto dôvodu som navštívila ambulatnú psychiatrickú MUDr. M. v T., ktorá ma dňa 4. 4. 2011 o 10:41 hod. osobne vyšetrila a uviedla, že by bolo dobré, keby som začala brať nejaké lieky, ktoré by stabilizovali, resp. zlepšili môj stav. Do lekárskej správy, ktorá je v spise, jasne napísala, že sa budem liečiť ambulantnou formou a predpísala mi lieky. Nepadla žiadna oficiálna ani neoficiálna zmienka o nutnosti hospitalizácie. Ja namietam, že MUDr. M. má takú istú atestáciu ako primárka Psychiatrickej nemocnice V. Z., pričom MUDr. M. jasne napísala do oficiálnej správy, že mám prísť na kontrolu o 3 dni a nie že mám ísť ležať na lôžkové oddelenie...»

Moja matka, ktorej som sa v tom čase ešte pokúsila dôverovať, ma dňa 4. 4. 2011 pod zámienkou nejakých testov, presvedčila, aby som s ňou išla do V. Z., že potom mi už dajú s otcom pokoj. Matka sa bojí šoférovať na dlhšie vzdialenosti a preto som do N., resp. V. Z. riadila auto ja. Neviem si predstaviť, či by človek s akútnou psychotickou

poruchou, ohrozujúci seba alebo okolie, akého ma teraz vykresľujú, dokázal odšoférovať z T. do N. a neverím tomu, že by si v takomto stave moja matka sadla ku mne do auta...

Vo V. Z. nás primárka MUDr. I. privítala so slovami, či sme tí od MUDr. P. Pripomínam, že MUDr. P. je pľúcny lekár a nie psychiater a okrem toho je dobrý známy môjho otca. Vtedy som pochopila, čo sa deje a že za týmto všetkým je najmä môj otec. Keď mi primárka oznámila, že tam budem musieť ostať, zobrala som si zo stola doklady a zdvihla som sa zo stoličky, že odchádzam. Vtedy ku mne priskočil ošetrovateľ, vykrútil mi ruku a odniesli ma na uzavreté oddelenie. Pokiaľ primárka pred súdom tvrdila, že som bola agresívna a verbálne som útočila, tak jednoznačne namietam, že to bola prirodzená reakcia na šokujúcu správu, že ma idú niekam zavrieť proti vôli. Pýtam sa, ktorý človek by reagoval inak a ktorý človek by sa nechal bez emočnej reakcie hospitalizovať?...

V správe MUDr. M. zo dňa 5. 4. 2011 v čase 8:55 hod., ktorá je v spise, sa jasne uvádza, ako sa jej môj otec priznal, že hospitalizáciu vybavil on. MUDr. M. vydala predpísané odporúčanie na hospitalizáciu až nasledujúci deň (5. 4. 2011), teda až po tom, ako som bola obmedzená na osobnej slobode (4. 4. 2011). Namietam vady v časových súvislostiach a chronológii vývoja skúmanej zdravotnej dokumentácie, pretože žiadny zákon nepozná dodatočné lekárske odporúčanie na hospitalizáciu, s cieľom konvalidovať nezákonný stav, keď je pacient už fakticky hospitalizovaný proti svojej vôli. Okrem toho kladiem do pozornosti súdu, že žiadny zákon nepozná prijatie pacienta na psychiatrické oddelenie na základe telefonátu lekára, ktorý nemá príslušnú atestáciu a je odborník v úplne inej oblasti. Zdravotná dokumentácia, ktorú poskytli súdu z V. Z., jasne hovorí, že som bola prijatá na podklade telefonátu MUDr. P., ktorý ma nevidel a teda vôbec nemohol ani len potenciálne zhodnotiť môj zdravotný stav...

Právna úprava na úseku posudzovania zákonnosti dôvodov nútenej hospitalizácie proti vôli pacienta, je obsiahnutá v zákone č. 576/2004 Z. z., konkrétne:

v § 9 ods. 1:

Ústavná starostlivosť sa poskytuje na základe:

a) odporúčania ošetrojúceho lekára, ak zdravotný stav osoby vyžaduje nepretržité poskytovanie zdravotnej starostlivosti dlhšie ako 24 hodín, alebo

b) rozhodnutia súdu alebo

c) žiadosti osoby aj bez odporúčania ošetrujúceho lekára, ak si zmena zdravotného stavu osoby vyžaduje nepretržité poskytovanie zdravotnej starostlivosti dlhšie ako 24 hodín.
v § 6 ods. 9:

Informovaný súhlas sa nevyžaduje v prípade:

a) neodkladnej starostlivosti, ak nemožno včas získať informovaný súhlas, ale ho možno predpokladať,

b) ochranného liečenia uloženého súdom podľa osobitného predpisu,...

c) ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá šíri prenosnú chorobu, ktorá závažným spôsobom ohrozuje jej okolie, alebo

d) ambulantnej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá v dôsledku duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu...

Som toho názoru, že nebol naplnený žiadny zo zákonných predpokladov..., pretože na moje nútené umiestnenie do Psychiatrickej nemocnice V. Z. dňa 4. 4. 2011 v čase 13:18 hod. neexistovalo odporúčanie ošetrujúceho lekára, nebolo vydané súdne rozhodnutie a môj stav sa v priebehu 2 h a 37 min (t. j. medzi 10:41 hod., kedy som navštívila MUDr. M. a 13:18 hod.) nemohol zhoršiť (ani nezhoršil) do takej miery, ktorá by vyžadovala nútenú hospitalizáciu. Zo zdravotnej dokumentácie vyplýva, že miesto pri podpise informovaného súhlasu, kam som sa mala podpísať, je prázdne. Nebolo mi uložené žiadne ochranné liečenie súdom, nebolo pred súdom preukázané, že by som bola šíriť nejakú prenosnú chorobu a neohrozovala som seba ani svoje okolie. Odvolávam sa na výpoveď MUDr. I., ktorá rozhodla o mojej nútenej hospitalizácii, avšak ktorá pred súdom dňa 20. 12. 2011 jasne uviedla, že „je možné aj z ambulancie odoslať pacienta proti jeho vôle v prípade, ak je agresívny a ohrozuje seba i okolie... toto nebol prípad pani E.“...

Súd na škodu dôkladného zistenia skutkového stavu neakceptoval moje návrhy na výsluch svedkov MUDr. M. (ambulantnú psychiatrickú), MUDr. P. (pľúcneho lekára), PhDr. J. (psychologičku), MUDr. M. (ošetrujúceho lekára E. F. vo V. Z.) a P. F. (otca E. F.). U M. M. súd akceptoval iba písomné prehlásenie, čo je v rozpore so zásadou priamosti civilného konania, pretože písomné prehlásenie nemôže nahrádzať svedeckú výpoveď, ktorej sa musí podrobiť každý občan (§ 126 ods. 1 prvá veta OSP). Títo svedkovia by podľa môjho názoru prispeli k dôkladnému objasneniu skutkového stavu. S ohľadom na nesporový

charakter súdenej veci (§ 120 ods. 2 OSP) žiadam, aby toto dokazovanie ex offio doplnil odvolací súd.»

O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd napadnutým uznesením, v ktorom uvádza: «Podľa § 191a ods. 1 OPS, ústav vykonávajúci zdravotnícku starostlivosť (ďalej len „ústav“), v ktorom sú umiestňované osoby z dôvodov uvedených v osobitnom predpise, je povinný oznámiť do 24 hodín súdu, v ktorého obvode ústav je, prevzatie každého, kto v ňom bol umiestnený bez svojho písomného súhlasu (ďalej len „chorý“).

Podľa § 191b ods. 1 OSP, o každom, o ktorom je ústav povinný urobiť oznámenie podľa § 191a, začne súd, v ktorého obvode je ústav, konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu, ibaže prevzatie a držanie nariadil súd v inom konaní.

Podľa § 191b ods. 3 OSP, súd vykoná dôkazy potrebné na posúdenie, či k prevzatiu (§ 191a ods. 1 a 2) došlo zo zákonných dôvodov, vyslúchne chorého a ošetrujúceho lekára. Pojednávanie spravidla nie je potrebné nariaďovať.

Podľa § 191b ods. 4 OSP, do piatich dní odo dňa, keď došlo k obmedzeniu podľa § 191a, súd uznesením rozhodne, či k prevzatiu došlo zo zákonných dôvodov (§ 191a ods. 1).

Podľa § 191c ods. 3 OSP, ústav môže umiestneného prepustiť, aj keď súd vyslovil, že k prevzatiu došlo v súlade so zákonnými dôvodmi.

Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti upravuje práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Podľa § 6 ods. 1 cit. zákona ošetrujúci zdravotnícky personál je povinný informovať o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, o možnostiach voľby navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti. Tento informovaný súhlas sa však v zmysle § 6 ods. 9 písm. d) nevyžaduje v prípade ambulantnej alebo ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá v dôsledku duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí zhoršenie jej zdravotného stavu.

Vzájomný vzťah úpravy detenčného konania v Občianskom súdnom konaní a vymedzenie povinnosti ústavu v zákone o zdravotnej starostlivosti zabezpečuje kontrolu

legálnosti postupu ústavu v prípade, keď ide o prevzatie do ústavnej starostlivosti bez súhlasu umiestňovaného, alebo ak ide síce o prevzatie s jeho súhlasom, avšak dodatočne bol obmedzený vo voľnom pohybe alebo v styku s vonkajším svetom. Pri rozhodovaní súd musí vziať do úvahy i zákonnú úpravu prevzatia do ústavu upravenú v zákone o zdravotnej starostlivosti.

Krajský súd v Nitre ako odvolací súd považuje rozhodnutie prvostupňového súdu za vecne správne. Dôvody ktoré vedú k takémuto záveru spočívajú nielen v správnosti rozhodnutia samotného, ale po posúdení či súd, ktorý konal v prvom stupni, vykonal rozsah takého dokazovania, ktoré opodstatňuje rozhodnúť tak ako bolo rozhodnuté uplatnením vyšetrovacej zásady, aj odvolací súd dospel k záveru, že prvostupňové rozhodnutie je zákonné, a teda že existoval dôvod na nedobrovoľné prevzatie osoby do zdravotníckeho zariadenia, pritom má tiež za to, že prvostupňový súd vykonal, najmä po vrátení veci odvolacím súdom pomerne rozsiahle dokazovanie, resp. zisťovanie, ktoré viedlo k správnym skutkovým a právnym záverom napadnutého, rozhodnutia.

Odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že článok 17 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky určuje, že prípady, kedy možno, prevziať osobu do ústavnej starostlivosti alebo ju v nej držať bez jej súhlasu, ustanovuje zákon. Aby nedochádzalo k zneužitiu ústavnej starostlivosti tým, že by niekto bol v rozpore so zákonom bez jeho súhlasu prijímaný do takéhoto ústavu, v ňom zadržovaný a ponechávaný, upravuje Občiansky súdny poriadok v ustanoveniach § 191a až § 191 g osobitné konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia alebo držania v ústave zdravotníckej starostlivosti súdom (tzv. detenčné konanie). Ako už vyslovil Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozsudku zo dňa 28. februára 2008 sp. zn. 3 Cdo 228/2007, od ktorého právnych záverov nie je dôvod odstupovať ani v súdnej veci, rozlišujú sa dve štádiá detenčného konania – jednak posudzovanie prípustnosti prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti, jednak posudzovanie držania osoby v ústave už umiestnenej.

Podľa § 191a ods. 1 OSP ústav je povinný oznámiť do 24 hodín súdu, v ktorého obvode ústav je, prevzatie každého, kto v ňom bol umiestnený bez svojho písomného súhlasu. O každom takto umiestnenom začne súd konanie (§ 81 ods. 1 a 3 OSP) o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu, v ktorom ustanoví prevzatému opatrovníka, ak umiestnený nemá iného zástupcu (§ 191b ods. 1 a 2 OSP). Súd v tomto konaní vykoná

dôkazy potrebné na posúdenie, či k prevzatiu došlo zo zákonných dôvodov, vyslúchne umiestneného a ošetrojúceho lekára. Pojednávanie spravidla nie je potrebné nariaďovať (§ 191b ods. 3 OSP). V zmysle § 191b ods. 4 OSP do piatich dní odo dňa, keď došlo k obmedzeniu podľa § 191a OSP súd uznesením rozhodne, či k prevzatiu došlo zo zákonných dôvodov. Uznesenie podľa § 191b ods. 4 OSP sa doručí umiestnenému, ibaže podľa vyjadrenia ošetrojúceho lekára nie je schopný chápať obsah takého rozhodnutia, ďalej jeho zástupcovi (opatrovníkovi) a ústavu. Umiestnenému a ústavu sa uznesenie doručí do 24 hodín od rozhodnutia, najneskôr však v lehote piatich dní odo dňa, keď došlo k obmedzeniu podľa § 191a OSP. Ak sa rozhodnutie umiestnenému nedoručuje, musí byť v ustanovenej lehote doručené jeho zástupcovi (opatrovníkovi).

V prvom štádiu detenčného konania nemožno od súdu spravidla požadovať vykonanie aj iných dôkazov, než sú výslovne uvedené v § 191b ods. 3 OSP (výsluch umiestnenej osoby a ošetrojúceho lekára). Je však vždy nevyhnutné, aby si súd sám na základe priameho kontaktu s umiestnenou osobou vytvoril úsudok nielen o možnostiach jej výsluchu, ktorý je jednou z procesných záruk určených na ochranu jej základného práva na osobnú slobodu, ale tiež o schopnosti umiestnenej osoby chápať obsah uznesenia súdu o prípustnosti prevzatia do ústavu. Táto schopnosť je totiž významná z hľadiska vyriešenia otázky, či súd je alebo nie je povinný doručiť predmetné uznesenie, umiestnenej osobe. So zreteľom na potrebu ochrany, práv osoby umiestnenej do ústavu zákon ukladá súdu, aby uznesenie, ktorým rozhodol, že k prevzatiu došlo zo zákonných dôvodov, doručil nielen zástupcovi (opatrovníkovi) a ústavu, ale zároveň aj priamo umiestnenému (i keď mu bol prípadne ustanovený opatrovník).

V predmetnej veci súd prvého stupňa vykonal výsluch umiestnenej, a na základe vyjadrenia lekára, ktoré sa považuje za dôkaz, ako aj na základe osobného kontaktu s umiestnenou rozhodol, nielen o zákonnosti prevzatia odvolateľky do ústavu, ale aj o doručení súdneho rozhodnutia umiestnenej. Odvolací súd rozhodujúc o odvolaní umiestnenej podľa § 219 ods. 1 OSP potvrdil zákonné uznesenie súdu prvého stupňa, pretože aj podľa jeho názoru k prevzatiu odvolateľky do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov, a teda oprávnene.

Podľa § 6 ods. 9 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti sa predpokladá, že nevyžaduje sa súhlas dotknutej osoby v prípade, ak ide o osobu, ktorá v dôsledku

duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie alebo ak hrozí vážne zhoršenie zdravotného stavu. V tomto prípade boli podľa názoru odvolacieho súdu splnené tieto podmienky, pretože najmä z doplneného dokazovania vyplýva, že osoba ktorá bola prevzatá do ústavu, t. j. E. F., mala príznaky duševnej poruchy, aj keď sa neskôr ukázalo, že tieto nemajú taký charakter, pre ktorý by bolo opodstatnené túto osobu ďalej v zdravotníckom zariadení držať. Prvostupňový súd správne vyhodnotil, že u osoby, ktorá bola prevzatá, boli v čase jej prijatia prítomné také symptómy, ktoré umožnili bez pochybností urobiť záver o tom, že je namieste považovať jej prevzatie za zákonné a opodstatnené. Uvedený záver súd správne opieral o vyjadrenia „primárnu“ diagnostiku MUDr. I. V čase prevzatia teda existoval minimálne dôvod, ktorý spočíva v existencii príznakov duševnej poruchy a z diagnostiky odborníkov podieľajúcich sa na jej prevzatí a odporučení odôvodnili záver, že ak by k takémuto prevzatiu neprišlo, hrozilo by vážne zhoršenie zdravotného stavu, čo v konečnom dôsledku bolo aj konštatované vo vyjadreniach MUDr. I. a MUDr. M. V tomto prípade hrozilo vážne zhoršenie zdravotného stavu a bola súčasne prítomná hrozba, že pod vplyvom ochorenia sa agresivita rozvinie na ďalšie osoby. Ťažko si možno predstaviť situáciu, kedy, by „koncevé“ zdravotnícke zariadenie v prípade, ak má podozrenie z existencie príznakov duševnej poruchy osobu neprijalo, resp. neprevzalo proti jej vôli, a teda nedobrovoľne v prípade, že by nedostali odporúčania žiadneho lekára. Vzhľadom na vyššie uvedené odvolací súd napadnuté rozhodnutie potvrdil.»

III.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 6 ústavy zákon ustanoví, v ktorých prípadoch možno prevziať osobu do ústavnej zdravotníckej starostlivosti alebo ju v nej držať bez jej súhlasu. Takéto opatrenie sa musí do 24 hodín oznámiť súdu, ktorý o tomto umiestnení rozhodne do piatich dní.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Po podrobnom posúdení sťažnosti, napadnutého uznesenia krajského súdu, obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 24 Pu 8/2011 a vyjadrení k sťažnosti dospel ústavný súd k záveru, že sťažnosť je dôvodná.

Ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Je teda garantom ústavnosti a súdnym orgánom, ktorý je povinný chrániť dodržiavanie a rešpektovanie ústavy všetkými orgánmi verejnej moci vrátane všeobecných súdov. Dodržiavanie ústavy orgánmi verejnej moci však nemožno vzťahovať len na strohé rešpektovanie jej jednotlivých článkov. Generálna interpretačná a realizačná klauzula ustanovuje, že výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Výklad každej právnej normy (právneho predpisu) musí byť konformný s ústavou ako základným zákonom štátu s najvyššou právnou silou. V prípade, že vec pripúšťa rôzny výklad, orgán aplikujúci právo je v konkrétnej veci povinný uprednostniť ústavne konformný výklad.

Pokiaľ ide o medze zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že mu neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia vecí všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Súdna moc je v Slovenskej republike rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd, čo vyplýva aj z vnútornej štruktúry ústavy (siedma hlava má dva oddiely, kde prvý upravuje ústavné súdnictvo a druhý všeobecné súdnictvo). Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým ako „pánom zákonov“ prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené,

či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

K porušeniu základných a iných práv sťažovateľky malo dôjsť tým, že krajský súd nevykonával dôkaz – výsluch svedka MUDr. M.

Podľa § 191a ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) ústav vykonávajúci zdravotnú starostlivosť (ďalej len „ústav“), v ktorom sú umiestňované osoby z dôvodov uvedených v osobitnom predpise, je povinný oznámiť do 24 hodín súdu, v ktorého obvode ústav je, prevzatie každého, kto v ňom bol umiestnený bez svojho súhlasu (ďalej len „chorý“).

Podľa § 191b ods. 1 OSP o každom, o ktorom je ústav povinný urobiť oznámenie podľa § 191a, začne súd, v ktorého obvode je ústav, konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu, ibaže prevzatie a držanie nariadil súd v inom konaní.

Podľa § 191b ods. 3 OSP súd vykoná dôkazy potrebné na posúdenie, či k prevzatiu (§191a ods. 1 a 2) došlo zo zákonných dôvodov, vyslúchne chorého a ošetrojúceho lekára. Pojednávanie spravidla nie je potrebné nariadovať.

Podľa § 191b ods. 4 OSP do piatich dní odo dňa, keď došlo k obmedzeniu podľa § 191a, súd uznesením rozhodne, či k prevzatiu došlo zo zákonných dôvodov.

Podľa § 132 OSP dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci.

Podľa § 157 ods. 2 OSP v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení

dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov je častým predmetom posudzovania v rozhodovacej činnosti ústavného súdu a aj štrasburských orgánov ochrany práv, z čoho rezultuje pomerne bohatá judikatúra k jeho významu z pohľadu práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V odôvodnení rozhodnutia všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd pripomína, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (I. ÚS 241/07). Rovnako Európsky súd pre ľudské práva pripomenul, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. januára 1999). Judikatúra ESĽP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu v odôvodnení rozhodnutia zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že (ne)majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06).

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd pri rozhodovaní v predmetnej veci nepostupoval v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z citovaného ustanovenia § 157 ods. 2 OSP a relevantnej judikatúry ESĽP, ktorou je pri svojom rozhodovaní tiež viazaný.

Dokazovanie v občianskom súdnom konaní prebieha vo viacerých fázach; od navrhnutia dôkazu cez jeho zabezpečenie, vykonanie a následné vyhodnotenie. Kým navrhovanie dôkazov je právom a zároveň procesnou povinnosťou účastníkov konania,

len súd rozhodne, ktorý z označených (navrhnutých) dôkazov vykoná. Uvedené predstavuje prejav zákonnej právomoci všeobecného súdu korigovať návrhy účastníkov na vykonanie dokazovania sledujúc tak rýchly a hospodárny priebeh konania a súčasne zabezpečiť, aby sa zisťovanie skutkového stavu dokazovaním držalo v mantineloch predmetu konania a aby sa neuberalo smerom, ktorý z pohľadu podstaty prejednávanej veci nie je relevantný. V prípade, že súd odmietne vykonať určitý účastníkom navrhovaný dôkaz, je jeho zákonnou povinnosťou v odôvodnení rozhodnutia uviesť, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy (§ 157 ods. 2 OSP).

Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06).

Podľa § 120 ods. 1 OSP účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd rozhodne, ktorý z označených dôkazov vykoná. Súd môže výnimočne vykonať aj iné dôkazy, ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci.

Podľa § 120 ods. 2 OSP vo veciach, v ktorých konanie možno začať aj bez návrhu, ako aj v konaniach o povolenie uzavrieť manželstvo, o určenie a zapretie rodičovstva, o osvojiteľnosti, o osvojenie, vo veciach obchodného registra a v konaniach o niektorých otázkach obchodných spoločností a družstiev (§ 200e) súd je povinný vykonať ďalšie dôkazy potrebné na zistenie skutkového stavu, hoci ich účastníci nenavrhlí.

Sťažovateľka na pojednávaniach, ktoré sa konali 20. novembra 2011 a 17. mája 2012 prostredníctvom právneho zástupcu navrhla ako dôkaz okrem iného aj výsluch svedkyne MUDr. M. Okresný súd vo svojom v rozsudku vo vzťahu k nevykonaniu tohto dôkazu uviedol: *„Na pojednávanie sa nedostavila MUDr... M., ktorá svoju neúčast pre pracovnú zaneprázdnenosť opakovane riadne ospravedlnila a vo veci podala písomné vyjadrenie. Preto súd pojednával v predmetnej veci podľa § 101 ods. 2 O. s. p. v jej neprítomnosti, pričom prihliadol na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy.“*

Občianske súdne konanie je ovládané zásadou priamosti a ústnosti a nesporové konanie, ktorým je aj vec sťažovateľky, aj vyšetrovacou zásadou. Z uvedených zásad vyplýva, že súd ma rozhodovať o veci samej na základe bezprostredne získaných poznatkov, má sa opierať o dôkazy, ktoré boli pre ním vykonané, pri rozhodovaní o veci vychádza z poznatkov, ktoré získal na ústnom pojednávaní, a vykonať aj dôkazy, ktoré účastník konania nenavrhol.

Ustanovenie § 101 ods. 2 OSP, ktorým okresný súd odôvodnil nevypočutie MUDr. M., možno aplikovať iba v prípade neúčasti na pojednávaní účastníka konania, nie však svedka, ktorým mala byť MUDr. M.

Podľa § 126 ods. 1 OSP každá fyzická osoba je povinná ustanoviť sa na predvolanie na súd a vypovedať ako svedok.

Opakované ospravedlňovanie neúčasti na pojednávaní MUDr. M. pracovnou zaneprázdnenosťou je v rozpore s týmto ustanovením Občianskeho súdneho poriadku.

Vzhľadom na uvedené nemožno považovať dôvody, pre ktoré okresný súd výsluch MUDr. M. nevykonal, za súladné s právom sťažovateľky na spravodlivý proces.

Sťažovateľka v odvolaní proti uzneseniu okresného súdu namietala nevypočutie MUDr. M. ako svedka a opätovne s poukazom na vyšetrovaciu zásadu, ktorou je konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia alebo držania v ústave zdravotníckej starostlivosti ovládané, navrhla jej výsluch, pričom uviedla aj dôvody, ktoré ju k takémuto návrhu viedli. Napriek takémuto návrhu a v rozpore s vyšetrovacou zásadou, z obsahu odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že tento sa uvedenou odvolacou námietkou sťažovateľky, resp. návrhom na vykonanie dôkazu vôbec nezaoberal, a to napriek tomu, že svoje uznesenie odôvodnil okrem iného aj vyjadrením MUDr. M. Po dôkladnom preštudovaní spisu okresného súdu sp. zn. 24 Pu 8/2011 ústavný súd dospel k záveru, že v okolnostiach prípadu išlo o návrh na vykonanie dôkazu, ktorý je nevyhnutný

na rozhodnutie o tom, či k prevzatiu sťažovateľky do Psychiatrickej nemocnice V. Z. došlo zo zákonných dôvodov.

Nemožno súhlasiť s názorom krajského súdu uvedeným v odôvodnení jeho uznesenia a v podstate zhodným názorom predsedníčky krajského súdu vo vyjadrení ku sťažnosti, z ktorého vyplýva, že pri posudzovaní, či ku prevzatiu chorého podľa § 191b ods. 1 OSP došlo zo zákonných dôvodov, postačuje vypočuť chorého a jeho ošetrojúceho lekára. Takýto názor by bolo možné podľa ústavného súdu akceptovať iba vtedy, ak by z týchto dvoch dôkazov, ktorými je rozhodnutie súdu o tom, že ku prevzatiu do ústavu došlo zo zákonných dôvodov, odôvodnené, bez akýchkoľvek pochybností vyplýval záver, že ku prevzatiu do ústavu došlo zo zákonných dôvodov. Vo veci sťažovateľky však o takýto prípad nešlo.

Tento záver ústavného súdu je založený na vážnych rozporoch v listinných dôkazoch týkajúcich sa vyjadrení MUDr. M., na ktoré poukazuje sťažovateľka, a tiež výpovedi MUDr. I. o tom, že v čase vyšetrenia sťažovateľky MUDr. M. nebol dôvod na hospitalizáciu napriek stanovenej diagnóze – akútna psychóza, ktorá je podľa tvrdenia MUDr. I. vždy dôvodom na nedobrovoľnú hospitalizáciu. Ústavný súd tiež poukazuje na výpoveď MUDr. I. z 5. apríla 2011, keď uvádza, že sťažovateľka bola privezená matkou na základe odporúčania MUDr. M. napriek tomu, že zo správy MUDr. M. zo 4. apríla 2011 potreba hospitalizácie a ani odporúčanie na hospitalizáciu nevyplývajú. Taktiež z výpovede MUDr. I. z 20. decembra 2011 vyplýva, že žiadala doporučenie na hospitalizáciu sťažovateľky, čo pokladá ústavný súd minimálne za zvláštne, keď sťažovateľka sa v tom čase už nachádzala v zdravotníckom zariadení bez svojho súhlasu.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že zodpovedať otázku, či u sťažovateľky boli dané dôvody na jej prevzatie do ústavu zdravotníckej starostlivosti bez jej súhlasu, nebolo možné v okolnostiach veci sťažovateľky iba na základe vyjadrenia MUDr. I. Pri jej riešení mal okresný súd, resp. krajský súd vychádzať nielen z „*primárnej diagnostiky*“ MUDr. I., ako to konštatuje krajský súd, ale tiež v súvislosti s vykonaním iných dôkazov. Uvedené platí o to viac, ak sťažovateľka, resp. jej právny zástupca

vykonanie relevantného dôkazu výslovne požadovali. Prevzatie chorého do ústavu zdravotníckej starostlivosti bez jeho súhlasu je vážnym zásahom do základného práva na osobnú slobodu zaručeného čl. 17 ods. 1 ústavy. Preto nemôže byť ponechané iba na ústave zdravotníckej starostlivosti, ako jeho zamestnanci vyhodnotia splnenie podmienok na umiestnenie osoby do ústavu bez jej súhlasu a je tu vytvorená zákonná poisťka v podobe tzv. „detenčného konania“, ktoré je upravené v § 191a nasl. OSP. Pokiaľ sa okresný súd a krajský súd uspokojili iba s vyjadrením MUDr. I., na ktorom je v podstate uznesenie okresného súdu aj krajského súdu založené, napriek skutočnostiam, ktoré sa v okolnostiach sťažovateľkinej veci vyskytli a ktoré minimálne spochybňujú dôvodnosť jej umiestnenia v ústave bez súhlasu, potom súdny prieskum stratil zmysel a celé konanie bolo iba formálnym procesom, ktorý neslúžil na ochranu práv sťažovateľky. Ak by sa súdy v obdobných veciach vždy uspokojili iba s výsluchom ošetrojúceho lekára a chorého, bez toho, aby prihliadli na špecifiká konkrétneho prípadu, takýto postup súdov by mohol dokonca viesť ku zneužívaniu inštitútu prevzatia a umiestnenia chorého do ústavu vykonávajúceho zdravotnícku starostlivosť.

Navyše je potrebné poukázať na to, že krajský súd si potrebu vykonania iných dôkazov ako výsluchu sťažovateľky a ošetrojúceho lekára na účely rozhodnutia o tom, či k prevzatiu sťažovateľky do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov, uvedomoval, keď uznesením č. k. 6 CoP 28/2011-54 z 21. júla 2011 zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 24 Pu 8/2011-11 zo 6. apríla 2011 (odôvodnené iba výsluchom ošetrojúceho lekára a sťažovateľky) ako nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, založené na nedostatočne zistenom skutkovom stave a predčasné a prikázal vo veci vykonať ďalšie dôkazy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľky zobral do úvahy, že táto namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu, ktoré je v demokratickej spoločnosti natoľko závažné, že pri jeho výkone neprichádzajú do úvahy (zo strany súdov) ani jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca popretie.

V posudzovanej veci okresný súd nedostatočne odôvodnil nevykonanie dôkazu – výsluchu svedkyne MUDr. M., a tento nedostatok neodstránil ani krajský súd v odvolacom konaní. Bolo povinnosťou krajského súdu ako odvolacieho súdu, aby sa v okolnostiach danej veci vysporiadal v odôvodnení svojho rozhodnutia s návrhom sťažovateľky, resp. jej právneho zástupcu na vykonanie dôkazu výsluchom svedkyne MUDr. M. Pokiaľ teda krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu, ktorým okresný súd vyslovil, že ku prevzatiu sťažovateľky do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov, bez toho, aby vykonal výsluch, ktorý bol vo veci sťažovateľky podstatný, a nevykonanie navrhovaného dôkazu ani relevantne neodôvodnil, postupoval nedôsledne a svojvoľne, a tým porušil právo sťažovateľky na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru). V dôsledku tohto porušenia porušil tiež sťažovateľkou označené právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 a 6 ústavy.

Ústavný súd na záver konštatuje, že v ďalšom bude potrebné vypočuť svedkyňu MUDr. M. a vysporiadať sa s argumentáciou sťažovateľky obsiahnutou v odvolaní proti uzneseniu okresného súdu z 2. júla 2011 a odstrániť rozpory vo vykonaných dôkazoch, na ktoré ústavný súd už poukazuje. Ak rozpory vo vykonaných dôkazoch nebudú bez akýchkoľvek pochybností odstránené, nie je možné rozhodnúť o tom, že k prevzatiu sťažovateľky do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Na základe citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie, v ktorom je viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze [§ 56 ods. 3 písm. b) a ods. 6 zákona o ústavnom súde].

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade

s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2012 po 127,17 € (prevzatie a príprava zastúpenia a vypracovanie sťažnosti podanej ústavnému súdu) a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2013 po 130,16 € a režijný paušál 2 x 7,63 € a 1 x 7,81 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky), t. j. 407,57 €. Vzhľadom na to, že právny zástupca sťažovateľky je platiteľom DPH, ústavný súd sumu 407,57 € zvýšil o 20 % DPH. Spolu tak ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 489,08 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nálezu“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júla 2013